

Tibor,

Valami szellemeset vagy esetleg könnyekre fakasztót kellene most írnom Neked. De mikor kiderült, hogy lelévünk van a Közgazdász utolsó utáni számát teleíróságunk, illetve megtölteni írással, elméletet terjeszteni, mi, illetve megfertőzni irásaiddal, s szellemességem is minden érzékszervem mélyén mélyen van abban, hagyott. Valami mérhetetlen groteskság van abban, hogy a Közgazdász című lap pillanatnyi halála teszi le a Te haláloz utáni teljes Liska-szám kiadását, melyre – mármint, hogy legyen egy lapod – úgy vágják. Életed is groteszk és meghökkenítő dolgokkal volt tele, miért lenne ez másképpen, miután itt hagyta ezt az életkérvilágot, benne többek között tizenkét éves kislányokat és engem is.

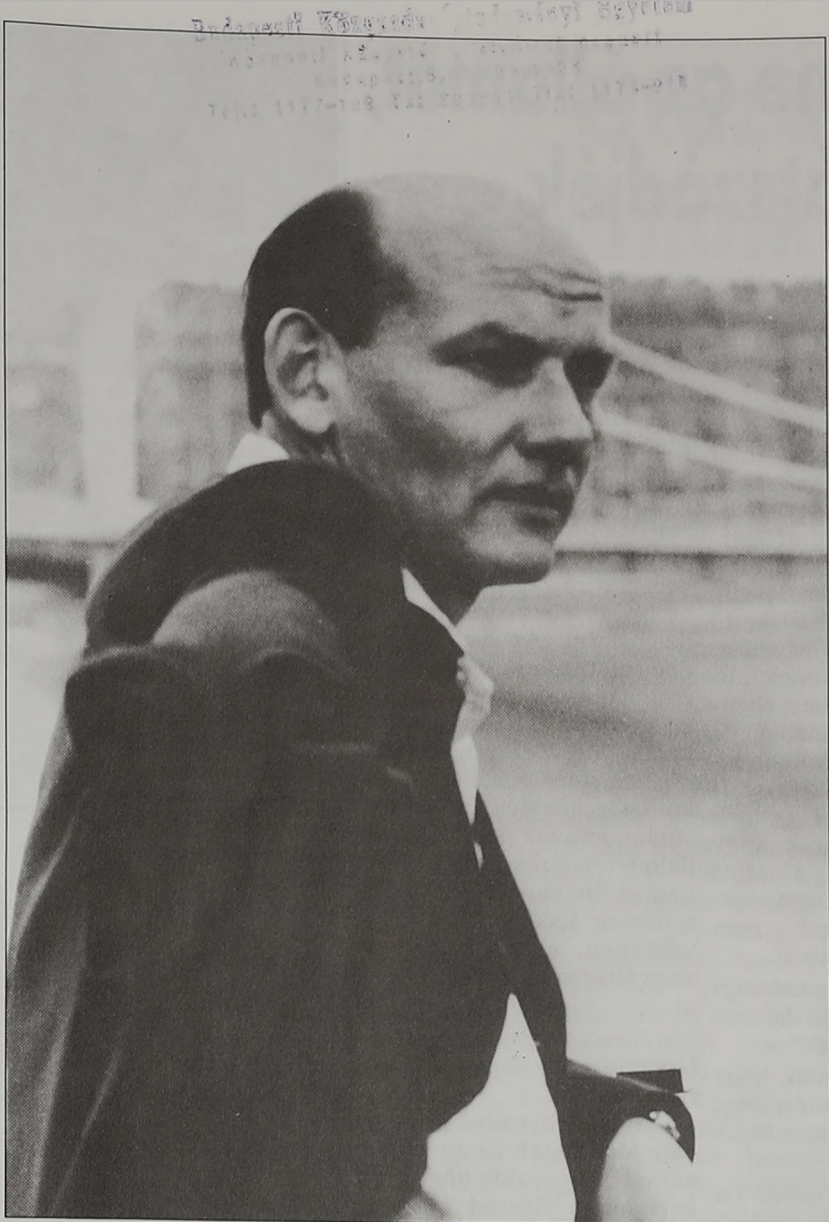
Remélem, tudod, hogy mint ahogy életed utolsó 25 évében veled voltam, ugyanúgy ha tehetem, még sokáig szeretnék gondolataidat foglalkozni, legalábbis addig, ameddig gondolataidat rendbe nem tesszük és a legjobb írásműveid nem publikáljuk.

Izgulok, hogy mi az, aminek feltétlenül meg kellene jelennie, s mi az, ami még várhat magára. Mindegyik tanulmányodat szeretném azonnal közkinccsé tenni, hogy olvashassák az érdeklődők, mert némelyik ma is aktuális, mintha nem öt vagy tíz vagy tizenöt, vagy netalántán húsz éve írtad volna, hanem ma, vagy egy nagyobb esetben tegnap. De tudom, ez lehetetlen, meg kell haláloz óta alig több mint egy év alatt sem sikerült teljes rendet teremteni a tanulmányaid között. De ahogy ma állunk, mármint gazdasági életünket tekintve, megnyugtatlak, írásaidról még jó pár év múlva sem kell a (szellemi) port törölgetni. Bízunk benne, és ezért tervezzük, hogy ha anyagilag is sikerül, évente, születésnapod környékén, október végén kirúkkolunk egy új könyveddel.

Jól belém rögzült cenzoromként állandóan olyan szemmel bámulok magamba és tettemre, hogy mit szólnál, ha Te is itt lennél még, s szólhatnál valamit is. Elégedett volna, ha nem követem, illetve követjük a szokásos tudományos konferenciák tanulmányfelolvasásos rendjét, hanem inkább happening-szerű showt szervezünk születésed tiszteletére. Ebben viszont csak egyetlen nagy és fájdalmas igazság van, hogy egyvalaki fog nagyon, de nagyon hiányozni, mind az újságszám készítésekor, mind a kerekasztal-beszélgetéseknél, s remélem, semcsak nekem, hanem a Veled szimpatizáló összes ismerősnek, barátoknak, kor- és pályatársnak, de talán még elmélettel vitázó egyet nem értőknek is, az pedig éppen Te Magad leszel.

Borzalmasan hiányzol Bencének is és nekem is.
Budapest, 1995. október 1.

Lenke

LISKA TIBOR

KÖZGAZDÁSZ

SZÜLETÉSÉNEK 70. ÉVFORDULÓJÁRA - KÜLÖNSZÁM

A BUDAPESTI KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXXVII. ÉVFOLYAM [LXXXVIII]

ÁRA: MINIMUM 70 FORINT

1995. OKTÓBER 25.

„Minél sötétebb a helyzet, annál reményteljesebb”

Liska Tibor: Köszönöm szépen, jól vagyok – ahhoz képest, hogy két infarktusom volt, meg két agyérögörsöm, több súlyos betegségem és néhány operációm. Krisztus urunk egyenesen elbűjtött azzal az egy feltámadással – bár az ő idejében még nem volt intenzív osztály, így aztán lehet, hogy az ő kunsztja nagyobb. Másrészt viszont az is igaz, hogy az ember gyöttrésének sem voltak ennyire kifinomult eszközei. Azóta tehát mindkét eszköztár kibővült, s ennek az egyensúlyi állapotnak a következménye, hogy élék...

Békéscsabán születtem, apám főkönyvelő volt a békéscsabai takarékpénztárban. Egy sokgyermekes szarvasi csizmadia-család legsikeresebb tagja volt, a Keleti Akadémiát végezte el. Egy húgom van.

Farkas Zoltán: Honnan a Liska név?

L. T.: Ez tót név, rókát jelent. A nagynyám még nem tudott jól magyarul, én már, sajnos, tótul nem tudok egy szót sem... Debrecenbe mentem a bölcsészkarra, hogy Karácsony Sándor bácsit hallgassam...

Ez az egész Karácsony-féle társaság háborúellenes volt, antifaszista, olyannyira, hogy feltettük az öreget, egyszer

csak elviszik a németek. De ő, aki kövér ember volt, azt magyarázta, hogy testes emberek nem lesznek mártírok, és csak mondta tovább, hogy az ember nem szappanfőzésre való, jóllehet akkor Auschwitzról még utalás sem eshetett...

F. Z.: A háborút hogy úszad meg?

L. T.: ...A háború végéig... A KISKA-, vagyis kisegítő karhatalmi zászlóaljban voltam. Az volt a dolga, hogy elfogja a szökevényeket. Mi is ezt tettük, csak ha valakit elkapunk, beléptettük közénk, mert kevesen voltunk...

F. Z.: Nem is voltál hadifogoly utána sem?

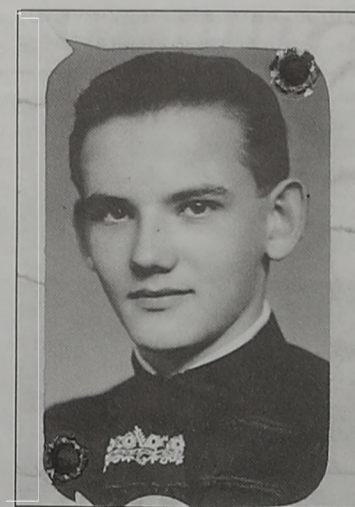
L. T.: Nem, bár kivezényeltek minket nyugatra. Eldöcögöttünk Komáromig, majd gyorsan visszajöttünk Budapestre... Később mondták, hogy jelentkeztem a partizánszövetségbe. Mi csak a tyúkszaros kis életünket mentettük, nem jelentkeztem...

F. Z.: A debreceni egyetemről van diplomád?

L. T.: A négy évem megvan, államvizsgám nincs. Az abszolutóriumhoz ötven forintot kellett volna befizetni, nem érte meg. Az utolsó évben már Pestre jártam, a szükséges óraszámom megvolt...

F. Z.: Hogyan kerültél a Közgazdasági Egyetemre?

L. T.: A NÉKOSZ-iskolán egyszer csak riadóztattak minket, hogy azonnal menjünk a közgázra, mert támad a klerikális reakció. Néhányan fogtuk magunkat és átmentünk tömegnek. Valaki szónokolt, a tömeg meg zúgta, hogy Tó-ni, Tó-ni. Ő volt Móri Antal, későbbi főnököm, munkatársam. Ott láttam először Rudast, Nagy Tamást, Nagy Imrét,

Egyetemi hallgatóként 1943-ban

majd közel tíz év telt el, mire újra tanulmányod jelenhetett meg: ez a híres-hírhetd „Kritika és koncepció”, amelyet szintén vitairatként hoztak le. Majd magyar játékfilmekben tűntél fel, a Falakban epizodistaként, a Kötörsben már főszereplőként. Hernádi Gyula pedig a Folyosók című regényéhez vette kölcsön néhány reformgondolatod, ebben névvel is szerepelsz: Sinka vagy, egy fiatal közgazdász, a reform „apostola”. Bérlekés-kereskedelempolitikát megközelítően a Valóság 1969-ben, de újabb tízéves szünet következik, az ördög sem tudja, mivel (Folytatás a 3. oldalon.)

úgy gondoltam, az egész kommunistá garnitúra színe-java a Közgázon lesz, jó dolgokat fognak tanítani.

Estire jelentkeztem, de Nagy Tamás és Móri Antal rábeszélte, hogy nappalin végezzem el. Adtak kollégiumot, ösztöndíjat nekem is, első feleségemnek is.
F. Z.: Mindenesetre későbbi pályafutásod során fel- és el-tűnéseid ciklikusan változtak. Először a Közgazdasági Szemlében közöltél – Móri Antalal közösen – vitaindító cikket a gazdaságosság méréséről,

szerezzel meghívjuk a Liska Tibor

születésének 70. évfordulója alkalmából 1995. október 26-ára szervezett rendezvényre

találkozó helyszíne: VILLÁNYI ÚTI KONFERENCIA-KÖZPONT NAGYELŐADÓ (1114 Villányi út 11-13.) rendezvény programja:

95. október 26. 10.00-12.00 óra: *Chikán Attila*, a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára megnyitja a találkozót

„Az Ökonosztát sorsa” – pódiumbeszélgetés. Résztvevők: Kópátsy Sándor, Kovács János Mátyás, Mandel Miklós, Móriás Antal, Nyers Rezső, Sükösd Mihály, Szalai Júlia, Szilágyi Ákos. A beszélgetést Farkas Zoltán vezeti.

95. október 26. 14.00-17.30 óra: „A Liska-koncepció esélyei a kilencvenes években” – pódiumbeszélgetés. Résztvevők: Csepeli György, Kornai János, Lengyel László, Sárközy Tamás, Sükösd István, Surányi György, Szarvas Pál, Veress József, Zsolnai László. A beszélgetést Farkas Zoltán vezeti.

95. október 26. 18.00-23.00 óra: **Bacsó Péter Kötörs című filmjének vetítése** Főszereplők: Lendvai Katalin, Liska Tibor, Oszter Sándor.

Utána pódiumbeszélgetés a hatvanas-hetvenes évekről. Résztvevők: Bacsó Péter, Hernádi Gyula, Jancsó Miklós, Konrad György, Kovács András, Oszter Sándor, Schiffer Pál. A beszélgetést Györfly Miklós vezeti.

A találkozó szervezői köszönik „A Budapest Bank az elhatározásért és a magyar pénzügyi kultúráért” Alapítvány, a Soros Alapítvány, a Mokép, a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem és minden felkért közreadó támogatását.

„Minél sötétebb a helyzet, annál reményteljesebb”

(Folytatás az 1. oldalról.)
foglalkozol. A 70-es, 80-as évek fordulóján bukkansz föl a Vállalkozáskutató Csoporthoz vezetőjeként. Mi a ma-part vezetőjének a ciklikus-gazdaságát, mi a logikája?...

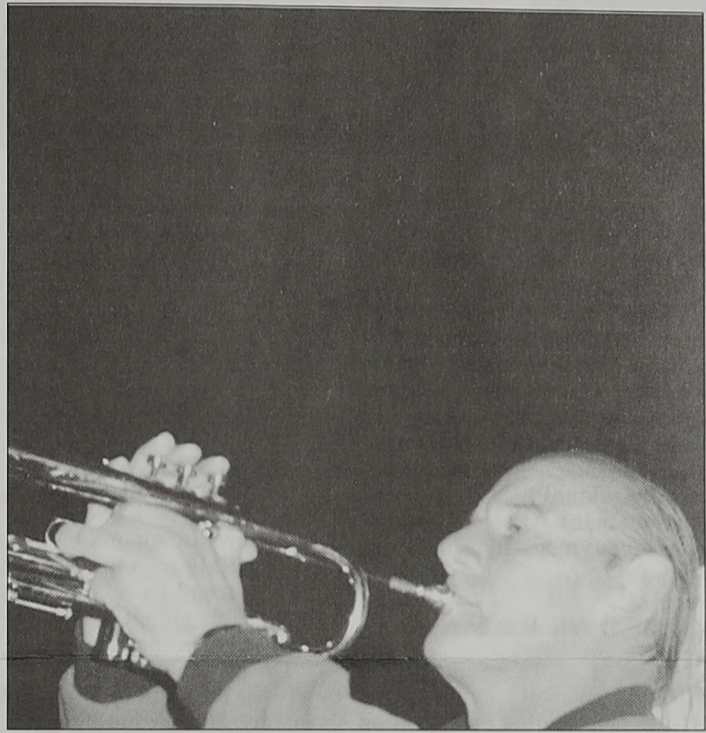
fiatal tudomány ez a gazdaság-politika, kutatni kellene,

... hogy legyen majd mit tanítanunk... Én 1952-ben végeztem a Közgazdasági Egyetemen, de ekkor már a miskolci Rákosi Mátyás Nehézipari Műszaki Egyetemen ipargazdaságtant tanítottam az e célra létesített tanteremben vagy inkább tanteremben. Nagyon sajnáltam a hallgatókat, mert ez az ipargazdaságtan a szocialista politikai gazdaságtannak az alapja volt, pedig már a szocialista polgár is elég híg része magának a polgárnak.
A szerszámgépiparral kezdünk el foglalkozni, ez volt akkor a favorit iparág. Elhatároztuk, hogy összeállítjuk az iparág valamilyen tervét. Ezt én úgy képzeltem el, hogy elmegyek az Országos Tervhivatalba, kiinduló adatoknak megkérdem, melyek azok a szerszámgépek, amelyeket gazdaságos termelniünk, amelyek jól értékesülnek a világpiacon, és melyek azok, amelyek előállítására a gatyánkat is ráfizetünk. Azt válaszolták, hogy ők is éppen ezt szeretnék tudni...
Egészen 1956-ig a miskolci műegyetemen dolgoztam, s valóban ezel foglalkoztunk. A Szemle-cikk megjelenése után a tervezett gazdaságirányítási változások előkészítésére hívtak fel a Pénzügyminisztériumba, az árfőosztály vezetőjé-
k szántak. Megkérdeztem, mit fog csinálni az árfőosztály. Majd kialakítja a munkakörét - mondták. Nem lehetne ezt fordítva csinálni? Nézzük meg, mi a probléma, és utána döntsük el, milyen szervezet felel meg ennek, és kell-e egyáltalán ilyen szervezet. No, ezt csak azért mondom, mert egyrészt ebből a szempontból a világ azóta se sokat változott, másrészt, mert az árhivatali főnökké válás veszélyének elhárítása valószínűleg ki belőlem már ekkor a világpiacon árbázis-konceptiót.
F. Z.: Igaz az, hogy te 1956. október 23-a után, a hónap legutolsó napjaiban léptél be a pártba?
L. T.: Igen. Pedig akkor sem volt nagy divat párttag lenni. Mellesleg már több mint két éve tagjelölt voltam. Október 23-a után a minisztériumban összeült a pártaktívák, megválasztották a pártvezetőt és az ideiglenes forradalmi bizottságot. Bekerültem mindkettőbe, a pártvezetésbe is. Ekkor derült ki, hogy nem vagyok párttag, nem finnyáskodtak, azonnal elvették...
F. Z.: Most párttag vagy?
L. T.: Nem. Nem léptem vissza sohasem, bár '56 november 4-e után többször beszélgettem velem erről, de hiába.
F. Z.: Hová kerültél dolgozni?
L. T.: A „sajnálatos események” után néhány hónapig más nélkül voltam... Később átszállították az iparba, a

Transzvilhoz. Egy hét börtönt leszámítva '56 után élhettem, szabadlábán működhettem, de egy ideig tiltották előlem a közgazdasági területet. Végül nagy nehezen Havasi Gyula bácsi felvett az Ipargazdasági Kutató Csoportba...
1956 után azért végső soron mégsem én voltam félreállítva, hanem a reformgondolat. Amikor a „Kritika és koncepció” megjelent, azt egyértelműen a revizionizmus zászló bontásának tekintették - még azok is megriadtak tőle, akiknek fontos volt a reform útja. Nem is beszélve azokról, akik úgy gondolták, hogy ha vége a tervutasításos rendszernek, akkor az egész szocializmusnak befellegzett. Szerintem a cikket is csak azért jelentették meg, hogy ez az irányzatot idejében el lehessen vágni...
F. Z.: A reformbizottságok létezéséről nem is tudtál?
L. T.: Dehogynem. Nyersről

L. T.: Úgy buktam ki, hogy a vonal végül nem egy nyílt, piacos árrendszeré lett, reális devizaárfolyamokkal, világpiacon árbázison, ahol csak annyi az eltérés, hogy a hagyma ára nem ugyanaz Pesten és Miskolcon, mert itt fogyasztják, ott viszont termelik. Nem lettünk részpiaca a világpiacon. Ez a piacos vállalkozásfelfogás tulajdonképpen még ma sem megy. Ma az van divatban, amit harminc éve lehet, lehet, hogy harminc év múlva az lesz divatos, amit ma mondok?...

F. Z.: ...Úgynevezett főműved, az Ökonosztát, mindmáig nem jelent meg. Miért?
L. T.: Most már igazán megjelenthetne, hiszen húsz éve írtam, és semmi csodabogárság nincs ma már benne. Amikor készen lettem vele, egyszerűen bezárták egy pánccsokrányba. Az Ökonosztátot Turánszki Miklós - aki a Fehér Lajos-féle partizáncsoportban is

1986-ban Jugoszláviában

részt vett, például a Gömböszobor robbantásánál, azért volt ilyen vagány srác -, az OT Beruházási Iroda igazgatója rendelte meg tőlem. Megbeszélte a pártközponttal, hogy Liska ír a mechanizmus-reformhoz egy tanulmányt. Le sokszorosítottam, mondta Turánszki. Elkészítettem, ő le sokszorosította, beküldte. Aztán kapott vagy kétezer forint pénzbüntetést a személyzeti osztálytól, papírpocskolás címen...
F. Z.: Ha elkészítjük harmincéves kutatómunkád mérlegét, akkor azért azt látjuk, hogy több elgondolódásod megvalósult... része lett az alkalmasított közgazdaságtannak.
L. T.: A „Kritika és koncepció”-t két ellencikkkel és egy mindenkit óva intó szerkesztői megjegyzéssel hozták le, utóbbiban az áll, hogy a cikkel szemben a szerkesztőbizottság részéről sok jogos ellenvetés merült fel. Nem sokra rá egy pártaktíván - amelyet később a Közgazdasági Szemle is idézett, utána lehet nézni - többen élesen megbírálták a cikket, köztük az is, akinek Nyers az írást a kezébe adta. Ezen az aktíván végül is ez a vonal, bár nagyon hangos volt, kibukott. Nos, azért nem én jöttem be...
F. Z.: Ez mit jelent? Kik buktak ki?
L. T.: Ez kívülről nehezen dokumentálható, de a központi pártirányításból a korábbi erős fiúk egyszerűen eltűntek. A párt fő közgazdasági között kisebbségben maradt az az irányzat, amelyik kitarított a szélsőséges, merev tervutasításos rendszer mellett. Igazam lett, de azért persze én is megint kibuktam.
F. Z.: Honnan tudtál kibukni? Voltál valahol?

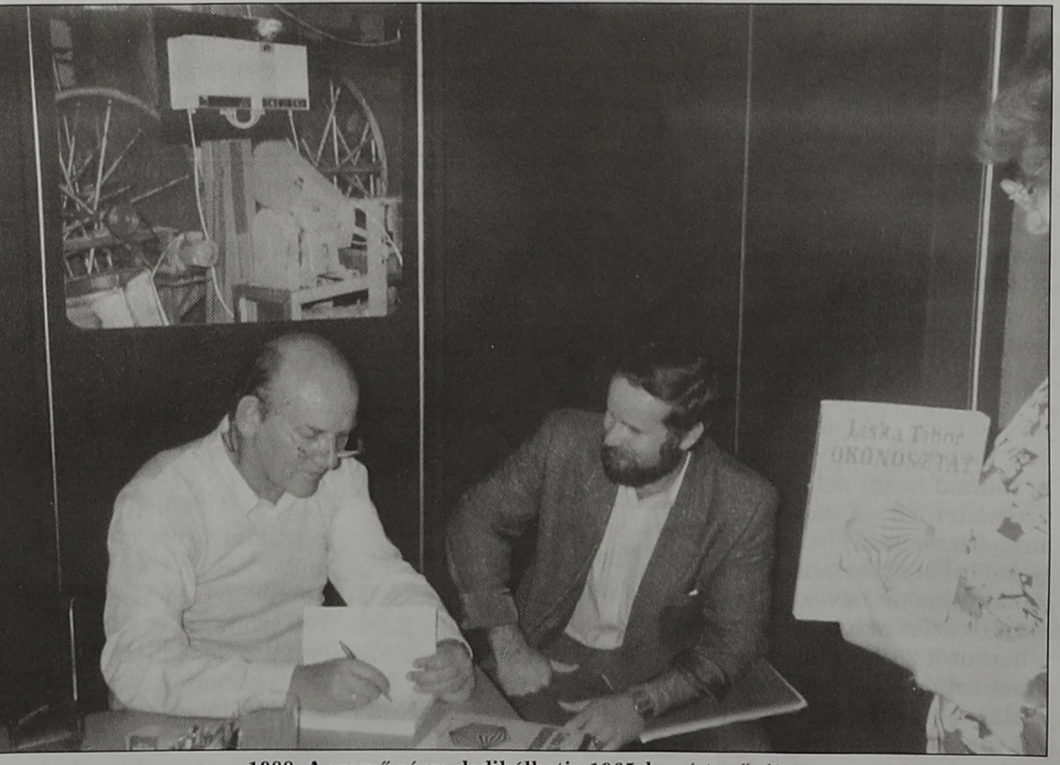
(Folytatás a 7. oldalon.)

Utazás a vállalkozói szocializmusba

Az első és meglepő dolog az, hogy Liskának elméletileg valószínűleg igaza van. A második és még meglepőbb dolog, hogy ezen az úton néhány kezdeti lépés gyakorlatilag megvalósítható, és csakugyan meg is valósult (a bürokrácia számára) zavarba ejtő sikerrel. A harmadik és legmelegebb dolog, hogy ez az új gondolat egy kommunista országban bontakozott ki, még ha olyan gondolatoktól pezsgő országban is, mint Magyarország. Kevésbé meglepő, hogy a bürokrácia Magyarországon most próbálja ezt minél gyorsabban összeválni. „A tréfának vége”, mondta elszántan egy magyar miniszter a múlt héten. Azoknak a nyugati bankároknak, akiknek jócskán van mit veszteniük Magyarországon, nyomást kellene kifejteniük, hogy belássa tévedését...
Amikor tavaly sok diák olvasta Liskát, széles körben sokszorosították nézeteinek külföldi változatait. Liska úgy véli, hogy rendszere a legnagyobb nyereséget hozhatná Magyarországra sok túlméretezett gyára és üzlete számára - melyek sokkal hatékonyabban lennének működtethetőek, ha munkások kis csoportjai egymásra licitálva átvénnék az egyes funkciókat. Az Economistban már kifejtettem, hogy a túlméretezett amerikai és japán vállalatok már felfedezték ugyanezt. Így a múlt héten Magyarországon bizonyult egyetlen olyan országnak, ahol olyan újságíróknak adtam interjút az állami televízió, az állami rádió és négy napilap számára, akik feltételezték, hogy fő műsoridejük hallgatósága tudja, mit jelent a „vállalaton belüli vállalkozás” kifejezés.
A programokat úgy sugározták, ahogy rögzítették, egyetlen zavaró kihagyással. A múlt héten mindenütt kivágták azt a részt, ahol Liska Tibor nevét említettem...
SZENTES TÚL JÓL MEGY
Szentes egy 3200 hektáros szövetkezeti gazdaság (gabona, zöldség, virágok, némi marha, disznók, valamennyi

hal, brojlercsirkék) négyszáz munkással. A hetvenes évek végéig jóval a magyar átlag fölötti tőkemegtérülést biztosított, de a tsz-elnök megérősíti, hogy ez valójában még mindig megdöbbenően alacsony volt.
Mivel legálisan nem lehetett a tagok fizetését évente 2-3 százaléknál jobban növelni, még akkor sem, amikor az infláció közel volt a 10 százalékhöz, az emberek nem jelentkeztek a szövetkezeti földek megművelésére. Inkább a magán földjeiken dolgoztak. A teherautók és a traktorok rozsdásodva hevertek a színekben; a vezetőik inkább azt mondták, hogy nem lehet őket megjavítani, és visszatértek saját kertjeikbe. A brojler csirke-házak - ezek nagy barakkok földalattiak és egyenként körülbelül 14000 csirkével - nem kezelték megfelelően, úgyhogy hideg téli éjszakákon és forró nyári napokon csirkék ezrei pusztultak el. Noha a szocialista számításvilág az utóbbi években sokat fejlődött, az 1980-81-ben Szentes nagyon sikeres volt, mindezek a létesítmények valójában veszteségesek voltak.
A tsz elnöke részt vett Liska egyik szerdai előadásán, és elcsipett egy barátságos pénzügyminiszter-helyettest. Ez utóbbi beleegyezett, hogy a bérszabályozást nem fogják felhasználni a szocialista vállalkozás első, korlátozott kísérletének megakadályozására - azaz egy magas állású politikusknak kellett megígérnie, hogy ha 8 ember elkezd 5 lerobbant teherautót hatékonyan használni, akkor azt a ténnyt, hogy jövedelmüket esetleg 2-3 százaléknál nagyobb mértékben növelik, ami nyilvánvaló volt, nem fogják úgy tekinteni, hogy a tsz súlyosan megsértette az egész nemzeti bérpolitikát. Ennek megfelelően 1981. október 17-én eljött az első történelmi szocialista vállalkozási árverés napja. Ezen tulajdonképpen 5 rozsdásodó teherautó, 3 öreg traktor és 3 nem működő csirkeol használatának jogát árverezték, ám ezt a következőképpen hirdették világszerte:

(Folytatás a 4. oldalon.)

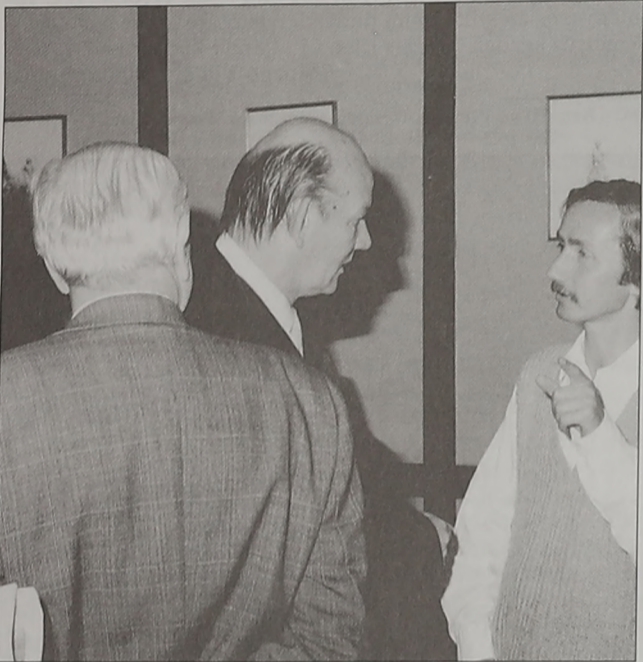

1988. A szerző végre dedikálhatja 1965-ben írt művét

Öreg farkas-barátom

„Felállt a farkas ketrecében, / Fáradtan járt körül s a rácsig / Lomhán ugrott fel egynéhányszor, / Aztán leült. Szemét és orrát / A kéklő égre fordította. / A rácson át a tágas égbolt / Mosolygott félig-nyílt szemébe. / Egyszerre lassan felvonított / S üvöltött hosszan és kitartón. / A kéklő ragyogásba sűrű, / Nagy, téli éjnek borzadálya, / Éles agyar vad bölcsessége, / Magányosság cudar zenéje, / Csontok didergő koccanása / Vegyült a szép, tavaszi légben. / Szemközt csudálkozóan a róka / Bámult az erdő hercegére, / A kis sakál egész zavartan / Futott lyukába s újra vissza, / A pulikutyá tisztelettől / Meredten áll, egyet se vakkant, / Es két hiéna tébolyultan / Sétálgat keskeny ketrecében. / Végül a farkas abbahagyta, / Feküdt lihegve, kimerülten. / Gyorsvontat robogott a hídon – / Ki tudja, mit hozott Nyugatról? / Mentem az édes, híg aranyban, / Elpárolgott szívem sötétje.” (Vass István)

A gyanú, hogy Liska Tibor a magyar közgazdaságon kívül a világe is, és ketrecbe van zárva, akkor ért el, amikor találkoztam vele. Öreg ordas farkas volt már akkor is, a hetvenes évek végén. Nagy és szabad, erdei és mezei munkáit már megírta. Túl volt már a Kritika és koncepción, amely nemcsak a hivatalos vadászok hajtvadászatát eredményezte, de még a

1988-ban Lengyel Lászlóval

reformer vadászoktól lihegő üldözését is. Az Ökonosztát című összefoglaló tanulmányok titkos olvasmánya volt. Már kirohogta, kigúnyolta az egész hivatalos gazdaságot. Amikor én először láttam, rács mögött volt. Rácsot kovácsolt köréje saját rendíthetlensége és az ellenfelek ügyessége: öreg, örült, érthetetlen. Közönybe és hallgatásba zárták.

Elfogadhatatlan volt. Egyaránt tagadta a szabadság nevében a köztulajdon és a magántulajdon monopóliumát. Honnan is tudhatná bürokratikus közbarmaink, vagyonba született, tehetségtelen magánbarmaink, hogy hogyan kell hasznosítani a vagyont? Miféle verseny az, ahol tolvaj és gazember, hozzá nem értő tisztviselők, más rabló és csirkefogó, semmirevaló politikusok, jobb- és balfaszisták felhatalmazásával osztogatják-fosztogatják a mi tulajdonunkat? Milyen tőkehasznosulás az, ahol születés alapján választódik ki a hasznosító? Liska szocialista volt, aki gyűlölte az egyenlősít, aki meg volt győződve arról, hogy minden ember szabadnak születik egy társadalmi örökséggel, aminek nincs köze személyes örökségéhez, és a versengésben gyűjtött erkölcsi tőkéjével vállalkozva boldogul. Liska Tibor liberális volt, aki valamennyi területen versengést kívánt, a pénzkibocsátástól a gondolatok hasznosulásáig. Önmagával versengett. Saját tegnapi gondolataival. Belepusztulnék, ha ma úgy gondolkodnék, mint tegnap.

Sok reformerrel találkoztam. Ismertem korrekter konzervatív gondolkodókat. De Liska Tibor radikális forradalmár szellem volt. Zászlaja világszabadság és világverseny. Undorodott a poloskás provincializmustól. Ordasként üvöltött egy felparcellázott világ ellen. Parcellázzák azt a kis- és nagytulajdonosok. Nem hitt se a szocializmus, se a kapitalizmus megreformálhatóságában. Aki a rendszert javítja, őrző, házörző kutya. Antioroslán.

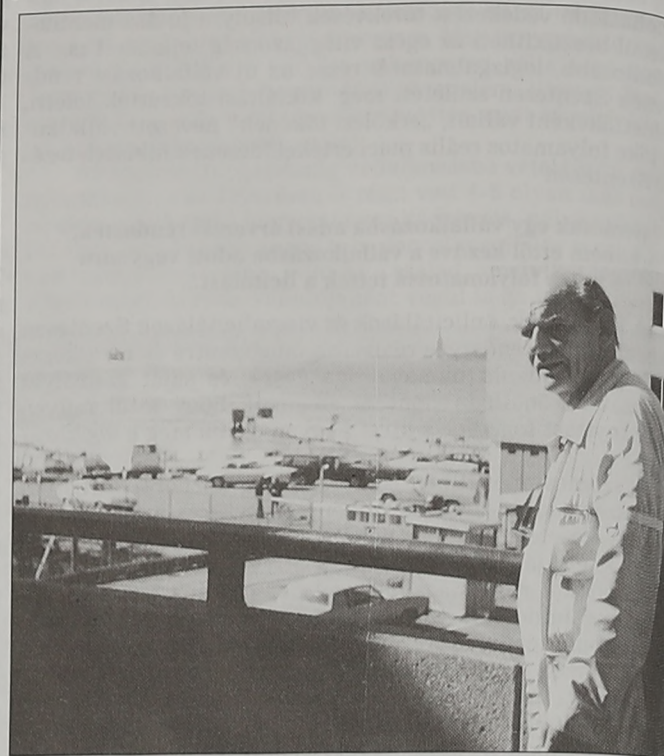
Állatkerti állat. Olyan, aki nem tud kedves gondozók, elkészített húsok, feltakarított zárkák nélkül élni. Liska szabad akart maradni.

Ragaszkodott két megélt felszabadulásához, az 1945-ös földosztáshoz és az 1956-os forradalomhoz. E ragaszkodását mindenkor közölte. Szerettem. Nincsenek tanáraink. Ő az volt. Megyünk-megyünk az ócska, régi Skodában, a motor bömböl, mert elfelejtett kettesbe kapcsolni, elengedi a kormányt, hadonászva kiáltozza: fasiszták! S miközben életémért reszketek, egyre röhögéselek, amint nemzetünk halhatatlan közgazdászain gúnyolódik. Még beszélünk a héten. „Hogy tudtál te ennyi állatra ennyi állatot találni?” – kérdezte vihogva. „Tőled tanultam” – válaszoltam az ártatlan tanítvány hangján. „Egy vérből vagyunk, te meg én.” Bámultam Akelát. Már elvettette a vadat. Már ketrecben ült. De szabadabb volt, mint mi annyian.

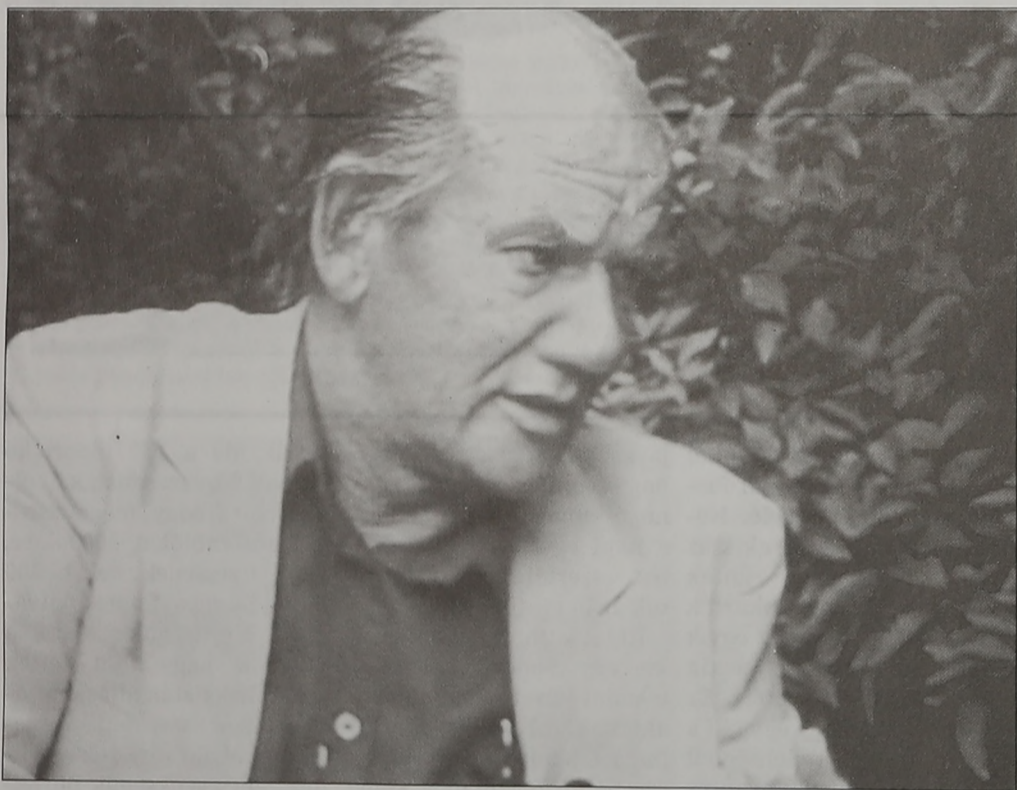
„Ez volt a dal, melyet kerestem, / A vers, amelyet meg nem írtam. / Bátyám, poéták oktatója, / Köszönöm neked, árva farkas, / Hogy eldaloltad ezt helyettem.”

Lengyel László
(Megjelent a Beszélő 1994. július 21-i számában.)

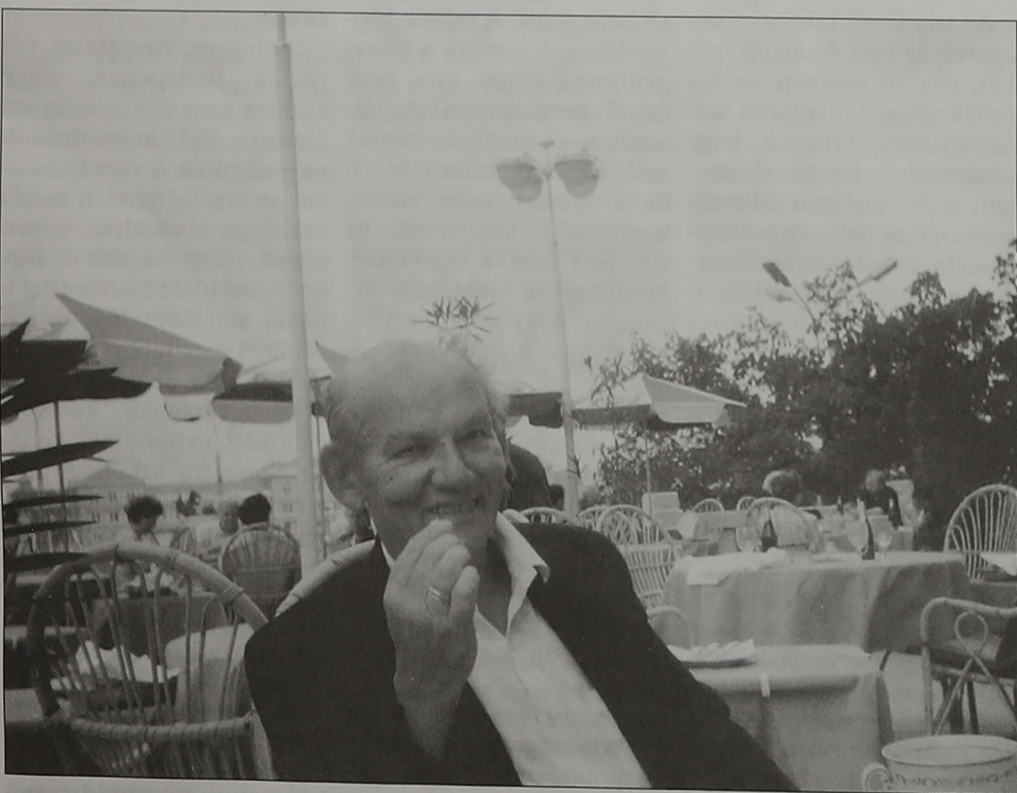
Amerikában

1987-ben a Niagaránál

1986.

1990.

A rövidebb ösvény

Liska Tibort a „meg nem értett zseni” kalodájába zártuk... A böles realpolitikusok fölénykedésével kinyilvánítottuk: elemzése helytálló, javaslatok szellemesek – de megvalósíthatatlanok.

Megvalósíthatatlanok?

Magam is ezzel nyugtattam lelkiismeretemet, míg nem az Egyesült Államokból arcpirító hírek érkeztek egy új üzletitípus gyors térhódításáról. Egy olyan tranzakciósorozatról, amely ma izgalomban tartja az amerikai üzleti világot, és amely kísértetiesen emlékeztet Liska Tibor elképzeléseire. Azonnal amerikai méretekben: olykor milliárddolláros nagyságrendű cégek különös felvásárlásáról értesülhetünk.

Miről is van szó?

Tudom, tisztelt Olvasó, hogy a most következő részletek olykor nehezen követhetőek. De lassan meg kell barátkoznunk a piacgazdaságok intézményeivel, azok műveleteivel. Az új üzlet motorja a vállalkozó. Ez a vállalkozó többnyire nem természetes személy, hanem vállalatirányításra szakosodott szakértő cég. Gardája kipróbált, komoly eredményeket felhalmozó menedzserekből áll. A vállalkozó figyelemmel kíséri a gazdaság ismert vállalatainak működését, elemzi hatékonyságukat ki nem használt tartalékait. Amennyiben az utóbbiakat számottevőeknek ítéli, és mozgósításukra programot tud adni, egy óriás bankhoz vagy befektetési társasághoz fordul a kiszemelt vállalat vezetői posztjainak megszerzése érdekében. Ha a bank – mérlegelve a vállalkozó eddigi eredményeit, képességét és fejlesztési-üzleti elképzelése-

inek megalapozottságát – bízni vállalkozónkban,

kezdését veszi a „hatalomátvételt” szolgáló akció.

A bank megállapodik a részvénytulajdonosokkal és felvásárolja az adott vállalat részvényeit, majd megteszi elnökvezérigazgatónak a vállalkozó képviselőjét. Egyúttal szerződésben rögzítik, hogy a vállalkozó a többlételeméből hogyan, milyen mértékben részesedik. A bank számára azonban túlságosan is kockázatos lenne – és a likviditásának megőrzését is veszélyeztetné – a részvények megtartása, ezért eladja azokat. Kisebb részt a vállalkozóknak, nagyobb részt magának az átalakítandó cégnek mint jogi személynek. Hogy a cégnek legyen ehhez elég pénze, a bank igen magas kamat ellenében – kötvények formájában – hitelt nyújt részére. Ebben a pillanatban tehát a kiválasztott vállalat lényegében saját tulajdonába kerül. Nem tévedés – a saját tulajdonába! Közben azonban súlyos adósságtérhek sújtják, és kötelezettségeinek csak akkor tud eleget tenni, ha profitját, hatékonyságát erőteljesen növeli. Amikor ez bekövetkezik, részvényeinek árfolyama emelkedik, s így részvényeit eladva a cég tartozásait visszafizetheti. Ezzel a kör bezárul, és a ciklus kezdődhet előlről.

A rendszer hatása elképesztő.

Gondoljunk meg: egyetlen részvénytársaság csúcsmene-

dzsere sem érezheti pozícióját biztonságban: elvileg bármikor jelentkezhet a bankoknál egy külső vállalkozó, aki magasabb profitot ígérve megkaparintja állását. Nem tehet egyebet, mint hogy feladja az elégséges profit stratégiáját, egyszerűen nem hagyhat részt a „külsők” számára, s igyekszik a lehetséges maximális profitot elérni. A teljesítménykényszerreljessé vált! Ez természetesen alapvetően sérti a menedzserek érdekeit, s mint hírlík, és főszereplő is kezdődött a „lobbizás” modell betiltása céljából. Egylőre a kongresszus ellenáll, az új hajtóerő kéméletlen érves alá.

a Liska-modell amerikai gyakorló százmillió dollárban mérhető évi jövedelemre tesznek szert,

addig itthon Liska saját könyvének okos kiadásából igyekszik elfogadható szintű keresetbe jutni, már-már közhelyszámba megy. Csak remélhetjük, hogy többévi reménytelen harc, néhány szívinfarktus után idős éveire elfogadható életkörülmények közé kerüljön...

Páles György
(Részletek a Világból)

1989. augusztus 24. számából

„Minél sötétebb a helyzet, annál reményteljesebb”

(Folytatás a 3. oldalról.)
 véletlen, hogy a System a NIM IGÜSZI utódja, itt tehát

kétszer is bajba sodort az Ökonosztát... Pedig minden alkalommal triviális dolgokról írtam,

körül volt. Ezt meghirdettük, pontos kezdési időponttal, de hogy hol lesz, Budapesten vagy Londonban, vagy hol a fenében, ezt nem tudtuk közölni. Csak egy telefonszámot tudtunk megadni. Akkor már sehol nem tarthattunk vitákat, az egyetemen se, a Várban, az Akadémia termeiben sem. Az utolsó pillanatban Pulai Miklós személyes közbenjárására megkaptuk a Kamara dísztermét, de ez csak aznap derült ki. Telefonon riasztottuk a hallgatóságot. Ezek a cirkusok kicsit megviseltek...

F. Z.: Korábban azt nyilatkoztad, hogy az Ökonosztátot talán az Egyesült Államokban is kiadják. Ez már csak azért is hihetőnek hangzott, mert egy évig Soros-ösztöndíjjal ott jártál. Hol tart az amerikai kiadás?

L. T.: Sehol. A kéziratot és a többi hatezer oldalát évekként elveztem egyik ismerősömnek, aki megígérte, hogy szerez rá kiadót és fordítót. Amikor kimentem, akkor derült ki, hogy alig pár oldal fordítása készült el, és semmi fix kiadói ígéret nincs.

F. Z.: Mit csináltál Amerikában egy évig?

L. T.: Csaknem beledöglöttem Amerikába. Az történt, hogy nem történt semmi. Tartottam egy előadást.

F. Z.: Egy év alatt egyetlen egyet?

L. T.: Igen. Pedig a meghívás számos előadásra szólt. Az egy is számos, kétségtelesen. Ennek egyébként az volt a mottója, hogy

„temetni jöttem az Államokat, nem dicsérni”. Aztán majdnem engem temettek el.

F. Z.: Senkinek nem kellett az Ökonosztát és Liska Tibor?

L. T.: Nem. Egyébként az Amerikában élő magyar emigráció baloldalával akadtam össze, az ő türelmükből is csak erre futotta. Közölték velem, hogy az Államok nagyon erősek és fontosak, számukra ez a szabadság birodalma. Én pedig azt mondtam, hogy Kolumbusz fel sem tudta volna fedezni ezt a világrészt, mert nem kapott volna vizumot, be sem engedték volna. Úgy éreztem magam, mintha itthon lennék, akkora a bürokrácia. Egyébként az Államok még korántsem egyesültek, hisz a Hudson egyik partján, Manhattanben

visszaváltják az üvegeket, a másik partján, New Jerseyben nem. Ahány állam, annyi törvényhozás, sóhivatal, adóztatás...

F. Z.: Van fogalmad arról, hány embert sikerült meggyőződnöd a viták során? Hányan hisznek neked fenntartások nélkül?

L. T.: Remélem, nem túl sokan. Mert én magam sem hiszek magamnak fenntartások nélkül...

F. Z.: Hatvanéves múltál. Nyugdíjba mész? Honnan?

L. T.: Nem megyek nyugdíjba. Meg is ígérték, hogy nem küldenek nyugdíjba...

F. Z.: A Közgazdasági Egyetemen megvan még a vállalkozáskutató csoport?

L. T.: Óriási csoportom van, a feleségem a csoport, én vagyok a vezetője.

F. Z.: Miből élsz?

L. T.: A fizetésemből, amit a Közgazdasági Egyetemen kapok.

F. Z.: Van további könyvekre is ígéret? Van szerződésed?

L. T.: Ígéreteim állandóan vannak, szerződéseim nincsenek...

F. Z.: ...Akad egy sor új politikai-gazdasági dilemma, és újra feltételek a régi kérdések is; például, hogy milyen tulajdon- és gazdálkodási viszonyok alakuljanak ki a jövő Magyarországon. Te milyennek ítéled ezt a helyzetet?

L. T.: Meglehetősen sötétnek, ugyanakkor reményteljesnek. Mert minél sötétebb a helyzet, annál reményteljesebb, hogy az emberek mégiscsak elkezdnek gondolkodni...

A demokratizálódás nagyon jól tesz az egész szellemi életben, a pofázás szabadságát én nem ellenzem, sőt!...

A nyilvánosság is sokkal jobb lenne, ha végre komolyan vennék. Hiszen kiderült, hogy ma is ugyanaz a rendőri apparátus hallgat le minket, amelyik korábban... Ezt a rendőri apparátust pedig egy világrendszert alkotó pénzügyi szisztéma irányítja. Ennek persze vannak jó oldalai is. Mert ez az adósságcsapdákat állító IMF-Világbank rendszer érte el nálunk az egész demokratizálást. Ezt mi is nekik köszönhetjük. Ha a kádári rendszert, a kádári politikát nem buktatta volna meg ez az eladósodás, akkor soha az

életben nem lett volna Magyarországon demokratizálódás.

Az állammonopolista rendszereknek két válfaja van. Az egyik rossz, a másik – még rosszabb. A még rosszabb rendszer a miénk. Vagyis ebből a választékból azért jobb az IMF-hez és a Világbankhoz tartozni, hozzájuk csatlakozni. Annak csak örülhetünk, hogy sikerült megbuktatni ezeket a keleti, népellenes despotizmusokat. De

a nyugati tervezési rendszer sem jó. Egyébiránt ezt az értelmesebb nyugati közgazdászok éppúgy szidják, mint a magyar közgazdászok a mi tervezési rendszerünket.

F. Z.: Ezek szerint a pénz mennyiségével történő szabályozás, a monetarizmus sem vált be?

L. T.: Nem, mert ez szintén diktatórikus szabályozás. Ez a pénzügyi oligarchiák uralma. Ez áttekinthetetlen dzsungel, ahol nem is lehet tudni, kié a hatalom. Az IMF, a Világbank és a többi nemzetközi szervezet mögött kemény erők, lobbyk rejlenek. Az nem éppen sportszerű versenynek tervezett játék, ahogy ők manipulálják az egész világgazdaságot. Az nem nyilvános vitajáték.

F. Z.: Akkor a kifejezés hagyományos jelentésétől eltekintve, mégiscsak kell léteznie egy „harmadik út”-nak?...

L. T.: Erre hadd válaszoljam azt, amit egy francia költőtől plagizálok. Szóval kedvese hosszú combjait nézegette, előbb a balt – ekkor az tettett neki jobban. Majd a jobbat – máris ez tettett jobban. Pedig valójában a kettő között van a... az igazság. De az nem egy harmadik láb. Az valami egészen más, éppen a legfontosabb. Az új születésének a helye... Újfajta képződményre van szüksége a világgazdaságnak. Ez az állam vagy piac választás – rossz alternatíva...

Hogyan fogja Magyarország a 3,5 milliárd dolláros ideai adósságszolgálatot adókkal begyűjteni? Sehogy. Ezt tovább fogjuk növelni, és nem csak mi.

Ez megoldhatatlan feladat minden eladósodott országban. De azt nem lehet mondani, hogy az fizessen rá, akinek a pénze ezekben a létesítményekben benne van. Az sem megy, hogy ha nincs honnan visszafizetni, akkor folyik tovább az eladósodás, amelyet ez a korlátolt bürokrácia, mivel csak Bős-Nagymarosokban tud gondolkodni, összehozott. Nem megy tovább ez a jövedelemszabályozási, adóztatási politika. Nem megy tovább a nép megsarcolása. Ezek a hitelek sehol nem organikus gazdasági fejlődést indítottak el, hanem egy

1988. Az Ökonosztát megjelenése alkalmából rendezett fogadáson (Nyers Rezsővel)

kinestári-bürokratikus fejlődést.

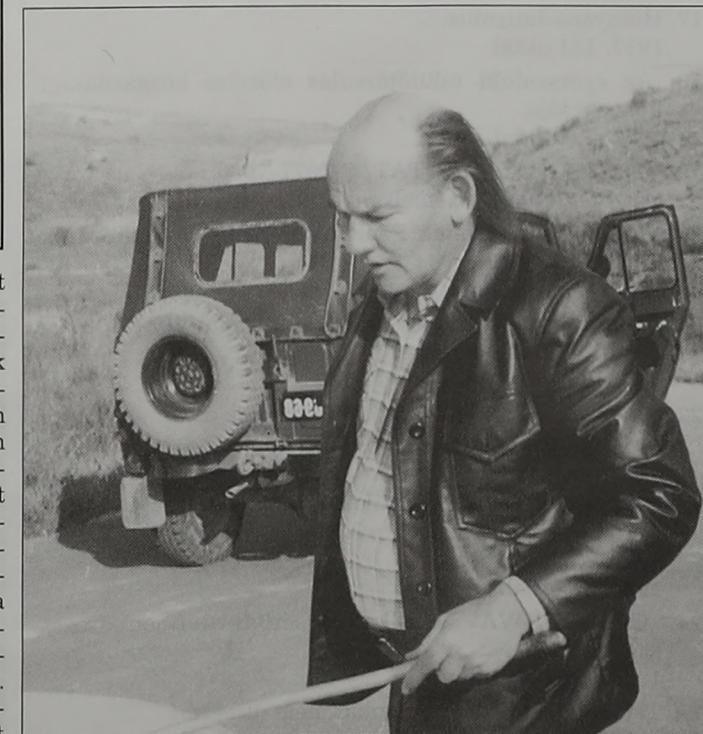
F. Z.: Eszerint az a felvetés sem jogos, amit az ellenzéki pártoktól hallani: ezt a pénzt a kommunisták vették föl, ők költötték el ilyen rosszul. Majd jön az új kormány, jön az ellenzék. Ők majd jobban fognak költenek, fejleszteni. Mert ma ez az új pártok ígérete, ők is igénylik a külföldi támogatást.

L. T.: Biztos, hogy még ügyetlenebbül fognak elkölteni, mert az új hatalom – többcentrumú diktatúra lesz.

F. Z.: Biztos, hogy diktatúra lesz?

L. T.: Biztos. Gondolj bele: Rákosiék még adminisztratív módszerekkel uralkodtak. Kádárék már csak „elvárták”, hogyan kell viselkedni. De

most jön a pénz diktatúrája. Ez pedig sokkal keményebb hatalmi eszköz, mint a csak adminisztratív és politikai bürokrácia hatalma.

1979. A meg nem valósult álmok helyszínén, Egerszalókon

Liska Tibor

1995. október 25-ig publikált művei

1. Konceptió és kritika

Vita Liska Tibor „szocialista vállalkozási szektor” javaslatáról. Magvető Kiadó, Budapest, 1985. Gyorsuló idő sorozat. 387 oldal.

2. Ökonosztát

Felkészülés a mechanizmus reformra. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1988. 323 oldal.

3. Szent barmunk – a politika alaprendje

Betűvető Kisszövetkezet, Budapest, 1989. 159 oldal.

4. Antioroslán

Képzőművészeti Kiadó, Budapest, 1990. 220 oldal.

1995. október 25-ig nem publikált művei

(válogatás)

1. A szocializmus politikai gazdaságtanának bírálatához. 1963. 82 oldal.
2. COMO-i előadások 1967.
A gazdasági mechanizmus és a gazdasági növekedés magyarországi vitájának nemzetközi aktualitása. 132 oldal.
3. Érvek és ellenérvek a világgazdasági árbázisú árrendszerek körül. 1967. 140 oldal.
4. Hogyan szüntethető meg rövid idő alatt a lakáshiány? 1968. 85 oldal.
5. A filmszakma új gazdasági mechanizmusának koncepciója. 1967–1968. 107 oldal.
6. Sikerült-e kialakítani 1968-ban a tervszerű piacsabályozás mechanizmusát? 1968. 83 oldal.
7. Kísérlet az egységes valutaárfolyam fontosabb összefüggéseinek vázlatos megfogalmazására a „világgazdasági árbázison” számított pénzforgalmi mérleg modelljében. 1969. 62 oldal.
8. A tőke- és munkaerőpiacot hatékonyabbá tevő pénzreform, vagy csak az adminisztratív ár- és jövedelemszabályozás korrekciója? 1969. 115 oldal.
9. A konvertibilitás feltételei 1971. 151 oldal.
10. Tulajdonreform 1972. 55 oldal.
11. A humánökológiai agyszennyezés és a környezetpiaci közgazdasági problémái. 1972–1973. 380 oldal.
12. A gazdasági verseny fejlesztésének a monetáris rendszerhez kapcsolódó feltételei. 1973. 150 oldal.
13. A szellemi alkotás tulajdonrendszer problémái. 1973. 42 oldal.
14. A forint konvertibilissé tételének lehetőségeiről. 1974. 410 oldal.
15. A szocialista vállalkozás és a vagyonpiac problémái az építőgazdaságban. 1975–1976. 120 oldal.
16. Problémák és hipotézisek 1976. – A lakossági akkumuláció és a szocialista vállalkozás fejlesztésének új lehetőségei. 156 oldal.
17. Hiányszocializmus. 1977. 141 oldal.
18. Az egerszalóki üdülőtársulás előzetes közgazdasági koncepciója. 1977. 426 oldal.
19. VÁLLALKOZÁSKUTATÁS 1977–1980. Összefoglalók és szemelvények kb. 200 oldal.
20. Vállalkozáskísérletek Pénztára (VKP) – Vállalkozások Tervpiaca (VTP). 1980–1981. 74 oldal.
21. A vállalkozáskutatás vitaindító anyagai 1981–1983. – Döglött lovak versenyé? 167 oldal.
22. Olasz március 1984. – Előtanulmányok a vállalkozáskísérletek nemzetközi bankjához. 88 oldal.
23. Koncepciótlanság és kritikátlanosság. Kongresszusi előzetes a nyüzsgöve „alvó” éjjelióreinknek. 1985. 35 oldal.
24. „CASSA NOVA” Vállalkozáskísérleti- és finanszírozási Pénztár 1985–1990. 65 oldal.
25. Temetni jöttem az államokat, nem dicsérni! 1990. 36 oldal.

Liska Tibor

Kultúra vagy antikultúra a piacellenesség?

Az aktuális kérdés nem az, hogy áru-e a kultúra, hanem sokkal inkább az, hogy kultúra-e az a taburendszer, ami az áru- és pénzviszonyok tagadásán keresztül egész valóságunk, fejlődésünk lényegét igyekszik letagadni, amikor éppen a kultúrát szeretné e piaci viszonyainkból kihagyni – legalább a lényegét, legalább részben, legalább amennyire csak lehet.

Valójában ugyanis nem tudományos dilemmáról van szó, hanem csak elkeseredetten konzervatív hitvédelmi utóvédharcok folynak már „a kultúra nálunk nem áru” dogma védelmében, amely nagyobb és főleg károsabb boldogság, mint ha azt állítanánk, hogy a szocializmus viszonyai között a Föld nem gömbölyű és nem forog.

De amellett, hogy mások hitében akkor is árad valami tiszteletre méltó, ha minél elavultabban fanatikusabb, annál türelmetlenebb inkvizíciókkal szokott a tudományos felismerésekre reagálni – a kultúra (s benne a tudomány) kontra antikultúra „partiban” sohasem hivatkozhatunk arra, hogy sajnós a másik oldalon is játszanak. A tudomány gyengéi, fehér foltjai legalább olyan felelősek a régi dogmák pusztítóan tartós fennmaradásáért, mint a dogmák hitbuzgó védelmezői. Míg ugyanis a tudomány, és vele a tudományos ismeretterjesztés is alszik, addig az antikultúra dolgozik.

A legnagyobb károkat a kultúra fejlődésében, a kulturális vállalkozások versenyében – így mindenekelőtt magában a közgazdaság-tudomány kezdeteinek hittan jelle-

gű közgazdaságtanokká való visszafejlesztésében – okozták a piacellenesség politikái. Főleg azzal, hogy a „mi hogyan ér többet” csere- és értékméchanizmusait, s az eddigi bürokráciák kényszerzubbonyába szorított kulturális és egyéb szocialista vállalkozások tulajdonviszonyait mindennél áttekinthetlenebbé ködösítették.

Pusztán azt a tény kívántam jelezni, hogy a kultúrának és nemcsak a *Kritika* című folyóiratnak, hanem a kultúrpolitikanak objektíve fel van téve a kérdés. Ha ezzel vagy hasonló, vagy éppen kevésbé nyílt nyitvahagyásokkal a vita most ismét „lezáratik” – mint megannyi korábbi közgazdasági vita –, az is válasz lesz. Számomra még csak nem is „imaginárius”, hanem nagyon is valós. Ha viszont kíváncsi valaki a folytatásra, a kultúra árminőségére, elméleti és konkrét megoldásaira, annak is szívesen állunk elébe, csak legyen bátorsága megrendelni. Viszonteladási, értékesítési lehetősége semmiben sem lesz kifizetődőbb. Csak próbálja elhinni magáról a kultúrpolitika, hogy mindinkább társadalomalakító aktív piacpolitika. (Ha rám hallgat, legalább saját, részben már újuló elveiben és képességeiben higgyen, mert anélkül nehéz másokat meggyőzni.) Persze mindig ehhez kell a nagyobb bátorság, s nem a régi hittantételek – egyébként tiszteletre méltó – védelmét szolgáló aprócska újrafogalmazásaihoz.

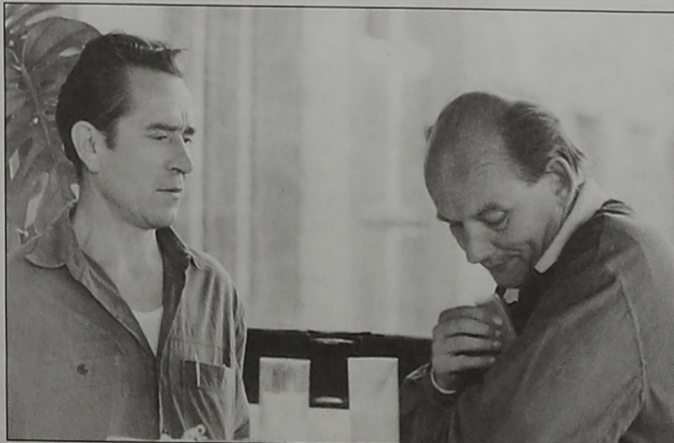
(Részletek a *Kritika* 1981. szeptemberi számában megjelent cikkből.)

1970. Kitérés (Osztér Sándorral)

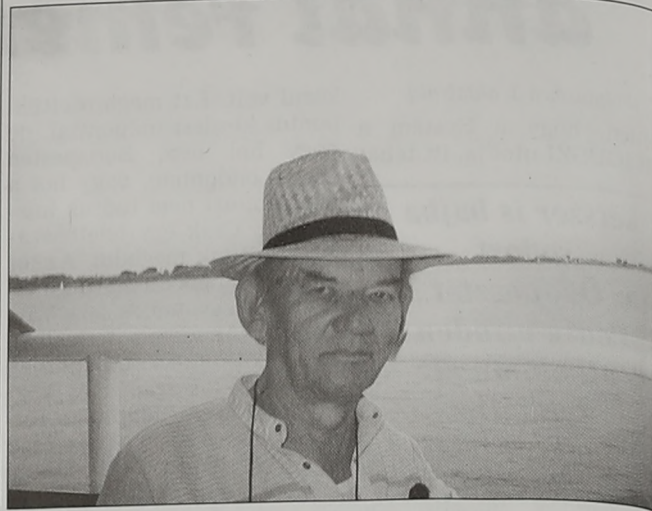
1971. Közönségtalálkozó Lengyelországban (Konrád Györggyel)

1971. Bacsó Péter: Jelenidő (Simon Ágostonnal)

Az utolsó fotó

1994. június 29. – Velence felé

...mondta Liska...

(...aki az a fajta úrhajós, aki akkor is felszáll egy rakétán, ha ez a szerkezet még nem képes visszatérni a földre – gondolván: majd megoldja útközben a problémát.)

*

Nekem mindig az volt a véleményem, hogy bizonyos problémákat akkor is fel kell nyíltan vetni, ha veszélyes jár. Mert ha állandóan lapulunk, mint szar a fűben, és ha az elméleti gyávaság nyulát nem ugratjuk ki a bokorból, akkor soha a büdös életben nem jutunk előre.

*

Egyszer végre már igazából magamnak is meg kellene buknom valamiben, hogy ne csak a meg nem értés és a gondolatgyilkos letaposás és meghurcolás mártíromságának kétes dicsfényével tiszteljenek meg. Annyira azért nem vagyok erre az első igazi nagy bukásra, hogy hivatalosan is elismerjenek miatta. Az istenért, csak nehogy én legyek a „vonal” – könyörögtem már pártállami elvtársaimnak, és szerencsémre soha nem is lettem és remélhetőleg nem is leszek az soha.

*

De szerencsés esetben a fenekem ellenkező pólusán fejek is tartózkodnak, s nem lehet kizárni, hogy némelyikben agy is van. Tudom persze, hogy a jelen az agymegmaradási törvénynek kedvez, vagyis nem veszel el, de át sem alakul – ám talán a jövőben néhányan mégis képesek lesznek belátni egyezség vagy erőszak az alternatíva.

*

(Milyen foglalkozást írna a neve után?) Azt, hogy „az utolsó közgazdász”, mert közgazdászok már nincsenek csak királyi horoszkópkészítők, akik a politikusok által megrendelt közgazdasági gyakorlatot kiagyalják.

*

Ha valaki az utcán elveszi a pénztárcámat, szólhatok a rendőrnek. De azért nem szólhatok, hogy a Pénzügyminisztérium elvonja a jövedelmek jó nagy részét.

*

„A pénzkibocsátás az államok monopóliuma” kitételek inflációs állammonopolista korunkban találóbb lenne úgy fogalmazni, hogy „a pénzhamisítás az államok monopóliuma”. Olyan természetű gazdaság-megerősztelési feudális előjog ez, mint az első éjszaka joga volt a középkorban vagy amilyen a nőket háremekbe kényszerítő rabszolgatartás. Ez pedig csak addig szolgálhatta a megtermékenyítést is, amíg a földesúr vagy a pasa fiatal és potens volt. A feudálszocialistává vagy szociálliberális jóléti államokká válás hejt, impotens pénzügyi bürokráciák már mesterseggel megtermékenyítésre is egyre képtelenebbekké teszik magukat, alkalmazottaikat, és rajtuk keresztül egész társadalmukat azzal, hogy a minden éjszaka jogát fenntartó spermabankárokként rosszabbakká válnak, mintha minden nőt és tulajdont saját háremükben őriztetnének eunuchokká kasztrált bürokratáikkal.

*

A politika nagyon vidám dolog, és hál' istennek, súlyos válságban van. A következő forradalomban, ha nem hálunk bele, rengeteget fogunk röhögni!

KÖZGAZDÁSZ

A BUDAPESTI KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

Különszám

Felelős kiadó:

Liskáné Pólya Lenke

Szerkesztők:

Halay Edit, Komócsin Sándor, Krämer Ágnes, Liskáné Pólya Lenke, Molnár Gabriella, Szabó Éva Mária, Tamásik Tibor

A különszám szerkesztősege:

Budapest XI., Avar u. 37. 1118

Telefon: 185-0924

NOVOPRINT ŐLTEVÉNYI PRODUCTION

1173 Budapest, Kaszáló u. 95. Telefon: 257-4894

Felelős vezető: Scheibner Éva